

صاحبی، مدیری، محوری:

اسلامك نفعنه خادم مقالات
مع الت شكر قبول ونشر اولونور
يازانك شخصيتي دكل، يازينك اهميتي
نظردقته آئينير .

كان يازيلردن شايان قبول كوردولنلر:
تاريخ صيراسيله درج ايديلير .

مخمس

۱۳۳۸

علمی، ادبی، اجتماعی و شمیدیلک شهرى
مجموعه در

اداره خانه سی: شهرزاده باشندده

تعالی اسلام
جمعیتی مرکز عمومی

مرکز توزیعی:
باب عالی جاده سنده (اتحاد
تجارت) کتبخانه سی

آبونه بدلی:
سنه لکی ۱۴۰ غروش
آلتی آیلنی ۶۰
اوج آیلنی ۳۰

فی ۱۰ غروش

۱۳۴۰ صفرینه مخصوص نسخه

عدد: ۱۶

مترجمات:

مخمس تصوفی و فلسفی: صوفیه نك اعتقادی - شیخ عبدالباقی. فلسفه قدیمه دن برقاچ یاپراق: ۲ - شرف الدین.

مخمس ادبی: برغزل - شیخ علی ققری. بنه امین خاکی - صالح صائم.
ادبیات صوفیه - فرید - استغراق - توقادی زاده شکیب - برقطعه - حافظ اسماعیل - فارسی

مخمس تاریخی: ابوذر غفاری - طاهر المولوی. قدریل کیجه لرنده مناره لرك تنویری - تاریخ سلانیکي .

مخمس انتقادی: وجیه برتوجیه - طاهر المولوی. بر مقاله طولاییدسیله - طاهر المولوی .

حسن و عشق و هند ماصالاری .

محفل اشتقادی :

وجیه بر توجیه

برمدتن بری شورای اوقاف ریاست و هیئت
علیه سنجہ اماناتک اہلنہ تودیی ، یعنی جہات
وقفہ نک اہلیتلیسنہ توجیہی صورتیلہ وظیفہ پرورلک
کوستریلمکدہ در . بو جملہ دن اولق اوزرہ اخیراً
بعض جوامع شریفہ دہ منحل بولونان مؤذنلکمر
ایچین آچیلان مسابقہ امتحانندہ برنجیلکی قازانان
طربزونلی حافظ سعدالدین اقدی بہ لالہلی جامع
شریفی مؤذنلکی ویریلشدر .

حافظ سعدالدین اقدی بی پک ای بیلدیکم
وصداو اداسنی ہر وقت مشتاقانہ ومنجذبانہ دیکلہ دیکم
ایچین شو وجیہ توجیہ قارشی جماعت اسلامیہ دن ناچیز
بر فرد اولق اعتبارلہ تشکرواومؤذن قدس نوایی
تبریک ایدرم . بو وسیلہ ایلہ اذانہ و مؤذنلکہ
دائرہ بر قاق سوز سویلہ ملک ایسترم . معلومدرکہ
اقامہ صلات ایچین ندای دعوت اولان اذان ؛
بدایت اسلامدہ و بلدۃ الحرامدہ اوقونامامش ،
آنحاق ہجرتدن صوکرہ و مدینہ منورہ دہ قرائت
ایدیلہ بیلشمشدی .

خاقی نمازہ دعوت ایچین ناقوسمی اورالم ،
بوریمی چالالم ، آتشمی باقالم ؛ دیبہ اصحاب کرامک
مذا کرہ لری صبراسندہ (عبداللہ بن زید) ک
رؤیاسندہ ایشیتدیکی کلماتی ؛ ذات اقدس رسالتک
تصویبی اوزہ رینہ او کلمات مقدسہ نک اوقونمایہ
باشلامش اولدینی اربانجہ بیلندیکی کبی (محفل) ک
۱۱ نجی نسخہ سندہ دہ محررور . بناء علیہ اوجہتی
تکرارہ لزوم کورمکسزین بر نقطہ بہ نظر دقتی
جلب ایتمک فکرندہیم :

عبداللہ بن زید حضرتلری ؛ رؤیاسنی علیہ
الصلوۃ والسلام اقدینمزہ عرض ایلہ نیجہ رسول
اکرم حضرتلری ؛ او کلماتک بلال حبشی بہ تعلیم
واونک طرفندن ایدان ایدیلہ صنی فرمان بویورمشدی .
چونکہ : مشارالہ ؛ ہم دیک ، ہم مؤثر سسلی
بر ذات اولدیفندن (۱) اوقویاجنی اذان ؛ مدینہ نک
ہر طرفندن دیوولاجق وایشیدنلرہ مسجدہ کیتمک
ایچین شوق آور اولاجقدی .

نتہ کیم اویلہ دہ اولوردی . حضرت بلالک
قرائتندہ کی تأثیری برہ مقدار آکلایہ بیلیمک ایچین
(قصص انبیا) دن شو سطرلری اوقومالیسدر :
« .. وقت فجردن اول غایت مؤثر بر اذان ایلہ
اصحاب تہجدی اویاندیریر (۲) و نماز وقتی جماعت حاضر
اولدقدہ فخرکاشانی مسجد شریفہ کتیریر ، بعدہ حجرہ
منورہ سنہ کوتورر ، باب سعادتدہ طورور ، حضرت
پیغمبرک ہی خدمتی کورور ایدی . ایام سفرہ دخی
بر آن یاندن آریلازدی ، فخرعالمک رفائہ قدر اووجہلہ
مؤذنلکی خدمتندہ بولندی . آندن صکرہ جہان باشنہ
طارکلدی . رسول اکرمک ہجرو فراقیلہ مدینہ دہ طوراماز
اولدی . حضرت ابوبکر ؛ وقت سعادتدہ کی احوالک
اصلاً بوزولماسی املندہ اولدیفندن بلالک کندی زمانندہ
دخی ، مؤذنلک ایتہ سنی طاب وتکلیف ایتدکدہ حضرت
بلال آکا « اکرم بنی نفسک ایچون صاتون آلدک ایسہ
آلہوی واکر اللہ ایچون آلوب آزاد ایلدک ایسہ
بنی کندی حالمہ براق » دیو جواب ویرمش ایسہ دہ
ابوبکر الصدیق حضرتلری ؛ نام خدای یادی ایدہ رک یالوارمقلہ
حضرت بلال برمدت مؤذنلکدہ قالمش ایدی . لکن
نہایت طیانہ میوب جانب شامہ کیتدی ، غنرات مسلمینہ
النحاق ایتدی . فقط بلال حضرتلری جانب شامدہ ایکن
رؤیاسندہ رسول اکرمی کوروب « یا بلال بو جفانہ در
بنی زیارت ایدہ جکک وقت کلدیمی » دیو بیورمش .

(۱) جناب بلال ؛ اکثریا (ارحفا یا بلال) یعنی
ای بلال ؛ بزی روحاندیر ، روحزہ نشوہ بخش اولہ
التفانہ مظهر اولور وحضور جلیل نبویدہ اوقوردی .
(۲) ار اشادہ :
تینظوا تینظوا یا نبیام قدہزم الفجر جنود الظلام
بتیلہ باشلاپان برقصیدہ اوقودینی دہ مرویدر .

حقیقهٔ مناره اوستندہ اعلائی کلمۃ اللہ ایدن مؤذنک، صوتی ؛ قلبی تسریر ایدہ جک وارواحی شوقہ کتیرہ جک بر تأثیری جائز اولمالی ، اونک (اللہ اکبر) ندای جذبات آوری ؛ ایشیدنلردہ برعکس خروشان یا پامالیدر . یوقسہ (سعدی) نک

راست چون بانکش از دهن برخاست
خلق را موی بر بدن برخاست

دیدیکی کبی صدای دلخراشی تو یلرینی اور پرته جک درجہ دہ خلقی متأثر و متأذی بر اقامالیدر . بدسلی مؤذنلرک پاپہ جنی سوء تأثیرہ دائر (کستان) ایله (مثنوی شریف) دن لطیف ایکی فقرہ بی نقل و ترجمہ ایدیورم .

« یکی در مسجد سنجاریہ بتطوع بانک نماز کفتی با آوازی کہ مستمعانرا از نفرت بودی و صاحب مسجد امیری بود عادل و نیکو سیرت خواستش کہ دل آرزوہ کردد کفت ای جوانمرد مرا این مسجد را مؤذنان قدیمند کہ هر یکی را پنج دینار وظیفہ است ترا دینار میدہم تا بجای دیگر بروی برین اتفاق افتاد و برفت بعد از مدتی پیش امیر باز آمد و کفت ای خداوند بر من حیف کردی کہ بدہ دینارم ازین بقعہ روان کردی آنجا کہ رفتہ ام یست دینارم میدہند کہ جای دیگر روم قبول نمی کنم امیر بخندید و کفت زہار نستانی بہ پنجہ دینار ہم راضی شوند .

مألی: سنجاریہ مسجدندہ بری حسی اولہرق (*) فقط ایشیدنلری نفرت ایتدیرہ جک برسسلہ اذان او قوردی . مسجدک صاحبی اولان امیر ؛ عادل و حسن سیرت صاحبی اولدیفندن بو حسی مؤذنی قیرمق ایستہ مہدی « بورانک بش آلتین وظیفہ لی اسکی مؤذنلری واردر . اون آلتین ویرہ مہدہ سن باشقہ یرہ کیت « دیدی . حریف بارہ لری آلوب کیتدکن بر مدت صوکر اکلدی و

[*] کریمہ برسسلہ قرآن تلاوت ایدن برینک « اللہ رضاسی ایچین او قویورم « دیمہ سی اوزہ رینہ « اللہ رضاسی ایچین ا قوما « توصیہ سندنہ بولونولدیغی دہ بنہ کلمستاندہ حکایہ ایدیلکدہ در .

بلال حبشی ؛ خائف و حزین اولہرق اویاعش . ہان دہ و سہ سنہ بینوب نک و تنہا چوللری یارہرق مدینہ منورہ یہ وارمیش و روضہ مطہرہ اوزہ رینہ قاپانوب یوزینی طوبراقلرہ سورہ رک آغلامقدہ ایکن سبطین مکرمین ، یعنی حسن و حسین رضی اللہ عنہما وارضاهما حضرتلری حیفہ کلشلر . بلال ، ینہ حزن و تحسیر ایله بکا ایدہ رک خاک پاک قبر نبوی بی بر اقوب آنلرہ صاریلش . آنلر دخی « یا بلال ! سنک مسجد شریفدہ رسول اللہ او قودینک اذانی ایشیتنک ایستہرز « دیمہ لر یلہ درخال حضرت بلال ؛ مسجد شریفک سطحنہ چیقوب وقت سعادتندہ اذان ویردیکی بردہ طوروب (اللہ اکبر) دیدیکی کبی مدینہ یرندن اوینادی . (اشہد ان لا الہ الا اللہ) دیدکدہ مدینہ چالغاندی (اشہد ان محمد رسول اللہ) دینجہ رسول اللہ دیریلش دیہ رک قیزلر سواقلرہ اوغرادی . مملکت آلت اوست اولدی . رسول اکرم دن صکرہ مدینہ دہ او قدر آغلا ییش کورولمہ مشدی . حضرت بلالہ دخی حیرت کلدی . او ، اذانی تمام ایدہ مدی . بونک اوزہ رینہ ینہ شام طرفنہ عودت و آرزوی شہادتہ سرحدانہ طوغری عزیمت ایلشدر « (۱)

نبی حکیم علیہ وآلہ الصلوٰۃ والتسلیم حضرتلرینک تعین بویورمش اولدینی مؤذنلردن (۲) بری دہ (ابو محذورہ) حضرتلریدر .

سید المجاہدین افندیز ؛ حنین غزوہ سندن عودندہ مکہ یاقینلرندہ برموقعہ قونمش . نماز وقتی اولونجہ بلال حضرتلری دہ اذان او قومایہ باشلامشدی . ندای بلالی تقلید واستہزا یولندہ کوزہل بر صدا ایشیدیلدی و بوس صاحبک احتضاری حقندہ امر ویریلدی . آرا دیہ کیدنلر ؛ قریش کتجلرندن بر قاچنی یاقالا یوب کتیردیلر . بونلرہ ایشیدیلن صدا کیمک اولدینی صورولدی ، ایچلرندن بری کوستردیلر . سائرلری صالیوریلوب اشارت ایدیلن آلیفونولدی وبالذات طرف رسالتدن بالتعلیم اذان او قو تدورولدی . بعدہ کندیسنہ ایچندہ براز کوموش بولونان برکیسہ احسانیلہ برابر ہمدہ سنہ مکہ مکرمہ مؤذنلکی توجیہ بویورولدی کہ ایشتہ بو کوزہل سسل کنج ابو محذورہ ایدی .

دیمک کہ بر مؤذن دہ ہر شیدن اول سس کوزہلکی آرانبلق لازم کلیورمش .

(۱) ارتحال ۲۰ تاریخندہ ، مدنی ایسہ دمشق - الشامدہ در .

(۲) مؤذنین پیغمبری شودرت ذاتدر : بلال حبشی ابن ام مکتوم ، سعد القرظ ، ابو محذورہ . رضی اللہ عنہم .

حاصل اولور ؟ » دییه سؤال ایتدیلر . خریستیان شو جوابی ویردی : « مؤذنک سمی کلیسادن ایشیدیلدی . بنم لطیف و بارلاق برقیزم واردرکه مسلمان اولمایه هوس ایتشدی . دینداشیلرندن چوغی اوکا نصیحتلر ویردیسده مسلمانلق سوداسی بر تورلو فکرندن چیقماوردی . عادتاً اسلام محبتی قایلنده کوکله شمشیدی . شو حاله قارشى بن ؛ بخوردانده یانان عود آغاجی کبی اولمشدم . قیزم اسلامیت آرزو-یله زنجیر جنونی تحریک ایتدیکجه درد ، عذاب ، اشکنجه ایچنده قالیوردم .

هیچ چاره می ندانستم دران

تا فرخواند این مؤذن آن اذان

گفت دختر چیست این مکروه بانک

که بگویم آمد این دوچار دانک

من همه عمر این چنین آواز زشت

هیچ نشیندم درین دیروک زشت

خواهرش گفتا که این بانک اذان

هست اعلام و شعار مؤمنان

باورش نامد بر سیداز دکر

آن دکر هم گفت آری ای پدر

چون یقین کشتش رخ اوزرد شد

از مسلمانی دل اوسرد شد

باز رستم من ز تشویش و عذاب

دوش خوش خقم دران بی خوف خواب

راحم این بود از آواز او

هدیه آوردم بشکران مردکو

چون بدیدش گفت این هدیه پذیر

که مرا کشتی مجبور دستگیر

آتجه کردی بر من از احسان و بر

بنده تو کشته ام من مستمر

کر مال و ملک و ثروت فردی

من ذهانت را پراز زر کردم

مالی : چکدیکم عذاب و اضطرابه چاره

بولامیوردم . بو مؤذن او اذانی اوقویونجه قیزم

« قولاغمه ثقیل کلن شوکریه سس نه در ؟ بن ؛

مدت عمر مده و بو کلیسا داخلنده بویله چیرکین بر

« اقدام ! بنی اون آلتینه بورادن صاودیفکنز ایچین غدر ایتش اولدیکنز . شیمدیکي یرمدن باشقه طرفه کیتهم ایچین یکر می آلتین ویریورلر » خبرینی کتیردی . بونک اوزره رینه امیر کولدی و : « صاقین ها کیتمه . اللی آلتینه ده راضی اولورلر » جوابی ویردی .

—==—

بک مؤذن داشت بس آواز بد . در میان کافرستان بانک زرد چند گفتندش مکوبانک نماز که شود جنک وعداوت هادراز او ستره کرد بس بی احتراز گفت در کافرستان بانک نماز مالی ؛ [احتمال بر مسلمان قافله سی آرا سنده] بدسلی بر مؤذن ؛ براجنی مملکتنده اذان اوقومایه باشلادی . کندیسنه هر نه قدر « اوقوما ، اوزون اوزادی به حرب وعداوت ظهورینه سبب اولور » ده نیل دیسه ده عناد ایدرک و اصلا چکینمه یه رک او غیر مسلم دیارنده اذان اوقودی .

خلق خائف شد ز فتنه عامه خود بیامد کافری با جامه شمع و حلوا با چنان جامه لطیف هدیه آورد و بیامد چون الیف رس پرسان کین مؤذن کو کجاست که صلا بانک او را احتراز است مالی : مؤذنک یولداش لری ؛ عمومی بر فتنه

چیقما سندن قورقدقلری صیراده بر خریستیان ؛

برقات البسه ایله کوروندی . موم ، حلوا ، لطیف

برالسه دن عبارت هدیه سیله دوستخانه بر صورتده

کلدی « صلاسی و صداسی راحت بخش اولان او

مؤذن نره ده ؛ « دییه حریفی آرادی .

هین چه راحت بودزان آواز زشت

گفت کاوازش فناداندر کشت

دختری دارم لطیف و بس سنی

آرزوی بود اورا مؤمنی

هیچ این سودانی رفت از سرش

بندهامی داد چندین کافرش

دزدل او مهر ایمان رسته بود

همچو عجم بود این غم من جو عود

دو عذاب و درد و اشکنجه بدم که بچنبد سلسله او دم بدم مالی : « بو چیرکین سسندن ناصل راحت

برابر حق اولونورکه هر محفله یشیل پوشیده لی بر کرسی و هر کرسی ده یشیل عمامه سیله عینی و اعظم وار . محفل خیاق اولدینی کی آلامبور و اونک ایچون محفل اسمنه کوره هر کسک مجموعه سی اولقی لازم کلیرکن اولامبور . دییوردی .

مقاله صاحبک سائر مجموعه لر حقنده کی بیاناتنه کوره « محفل مفید بر مجموعه در » دیمه سی ؛ هیئت عمومی سنک تقدیرینه دایر بر حسن شهادت کی تاقی ایله مک ایسته دیکم جهتله منتقد محترمه تشکر ایدرم . هم ده نازکانه ، داهاطوغروسه ریاکارانه بر (استغفر الله) چکمه یه لزوم کور مکسزین .

أوت . صاحبک ده معترفی بولونان بر چوق نقصانیله برابر محفل ؛ مفید بر مجموعه در . چونکه : مسلكی داخلنده قارئلرینک استفاده سنه غیرت ایدیور . هم ده :

خدی میکن برای کرد کار با قبول ورد خلقات چه کار توصیه سنی گوش همته آلاق احتساس و اختصاصی دائره سنده و تورلو تورلو مشکلات ایچریسنده چیقمايه چالیشیور . دیرم .

صاحب مقاله نك :

« لكن حياتك بوتون فائده لری ، بوتون ذوقلری بوراده تكتيف اولونامش بر حالددر »

فقره سنی — مالی تورکجه اولما دیقندنمی ، یوقسه نیم ادرا که تنزل ایتمه یه جک قدر عالی بولون دیقندنمی — لایقيله آکلایامادم . بوققره دن مقصد — ظن ایتدیکم کی — محفل مجموعه سی ؛ هر شیدن بحث ایتیمور ، هر ذوقه کوره خدمت ایدم میور دیمکسه بر قاج سطر یوقاریده بوکاجواب ویریش و محفلک (احتساس و اختصاص دائره سنده) انتشار ایله مکده اولدینی سوبله نیلمشدر .

محفلک دینی و علمی بر مجموعه اولدینی اونو . تولما مالی ، اوندن مسلك متخدی خلافت یازیلر اونولما مالی ، حياتك بوتون فائده لری ایله بوتون

صدا ایشیتمه دم « ديه اوسسك ماهيتی آكلامق ایسته دی همشیره سی ده » بو ؛ مسلمانلرك شعارى بولونان اذاندر « جوابی ویردی . قیزم ؛ قارده شك سوزینه اینانما یوب باشقه سندن سؤل ایتدی ، اوندن ده جواب تصدیق آلوب کندیسنه یقین حاصل اولونجه یوزی صاراردی ؛ قلبی مسلمانلقدن صوغودی . بن ؛ تشویش و عذابدن قور تولدم ، دون کیجه راحت و قور قوسز براویقو اویودم . ایسته اونك سسندن راحت ایدیشم بوندن ایلری کمشدی . بناء عایه کندیسنه شکرانه اولقی اوزره هدیه کتیردم ، او آدام زده ؛ ديه سوردی . مؤذنی کور نجه ده نیم خلاصکارم و دستکیزم اولك شوهدیه یی قبول ایت . بکا یادیفك احسان و خیر طولایسیله عادتا سکا قول ، کوله اولدم . اک مال ، ملک ، ثروت خصوصنده یکانه بولونسه یدم آغز بگی آلتین ایله طولدور ووردم دیدی . »

فاعتبر وایا اولی الابصار .

ظاهر الطولوی

بر مقاله طولایسیله :

وقت غزته سنك ۱۲ ایلول سنه ۳۳۷ تاریخلی و ۱۳۴۹ نومرولو نسخه سنده (مجموعه لریمز) سرلوحه لی بر مقاله واردی که استانبولده انتشار ایله مکده اولان رسائل موقوته نك اسامیسنی تعداد و هر بزنی مندرجات اعتباریله انتقاد ایدیور ، (محفل) مجموعه سی ایچین ده :

« محفل مفید بر مجموعه در . لكن حياتك بوتون فائده لری ، بوتون ذوقلری بوراده تكتيف اولونامش بر حالددر . واقعا صفحه لرلی محفل دینی ، محفل تاریخی ، محفل ادبی ديه بر طاق قسملره آیرلشددر . بویه اولقله